

การพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนครพนม
Development Of A Music Culture Learning Set, Thai Phanom District,
Nakhon Phanom Province For First Year Music Education Students,
Nakhon Phanom University

สุวัฒน์ ดวงรัตน์* บพิตร คำหัน

Suwat Doungrat*, Bophit Khaohan

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*

Master of Education student in Music Education, Roi Et Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด²

Assistant Professor, Ph.D., Music Education Program, Faculty of Education and Human
Development, Roi Et Rajabhat University
concento_fortrumpet2011@hotmail.com

Received: February 19, 2025

Revised: March 13, 2025

Accepted: March 22, 2025

บทคัดย่อ

การพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนครพนม ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 2) เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ หลังการใช้งานชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมมีพัฒนาการของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีระยะเวลาที่ทำการศึกษาร่วมกันตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. 2568 ข้อมูลภาคสนามได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตและชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ผลวิจัยพบว่า วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย 1) ลักษณะทางดนตรีวัฒนธรรมดนตรี ประกอบด้วย วงดนตรีและเครื่องดนตรี ระบบเสียง และบทเพลง 2) บริบทที่เกี่ยวข้องกับดนตรีอำเภอธาตุพนม ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา พื้นที่อาศัย พิธีกรรม และความเชื่อ

กระบวนการพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี มีประสิทธิภาพ 80.42/89.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80

คะแนนหลังการใช้งานชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่าคะแนนก่อนเรียน (Pre-Test) มีคะแนนค่าเฉลี่ย (Mean) อยู่ที่ 58.83 เปอร์เซนต์ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน อยู่ที่ 0.79 แสดงว่าความสามารถของกลุ่มทดลองอยู่ที่ระดับ พอใช้ และ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน หลังเรียน (Post-Test) ค่าเฉลี่ย (Mean) อยู่ที่ 89.16 เปอร์เซนต์ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน อยู่ที่ 0.67 แสดงว่าความสามารถของกลุ่มทดลองอยู่ที่ระดับ ดีมาก

ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ต่อการใช้งานชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$)

คำสำคัญ: การพัฒนา ชุดการเรียนรู้ วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

Abstract

This research aimed to develop a music culture learning package for the first-year students majoring in Music Education at Nakhon Phanom University. The study was conducted by using the qualitative research methodology. It aimed: (1) to study the musical culture of That Phanom District, (2) to develop a music culture learning package based on local traditions, (3) to examine the learning outcomes after the use of the learning package, and (4) to assess student satisfaction.

The research was carried out from October 2024 to January 2025. Data were collected through the interviews, observations, and the implementation of the developed learning set. The findings showed that the musical culture of That Phanom District had the following attributes: (1) musical characteristics including ensembles, instruments, tonal systems, and repertoires; and (2) cultural contexts related to music, such as ethnic groups, languages, residential areas, rituals, and belief systems.

The effectiveness of the developed learning package was measured at 80.42/89.16, which exceeded the standard criterion of 80/80. Learning achievement scores after using the set showed significant improvement. The pre-test mean score was 58.83% (SD = 0.79), indicating a fair level of competency. Post-test results demonstrated a mean score of 89.16% (SD = 0.67), reflecting a high level of learning achievement. Additionally, the students' satisfaction was at a high level (Mean = 4.16).

Keywords: Development, Learning Package, Music Culture, That Phanom District, Nakhon Phanom Province

บทนำ

ดนตรีเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์แสดงถึงความรุ่งเรืองของอารยธรรมภายในวัฒนธรรมของบริบทพื้นที่ชุมชนนั้น วัฒนธรรมดนตรี สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาพื้นฐานวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ที่สะสมสืบทอดส่งต่อกันมาตั้งแต่บรรพกาลจนถึงปัจจุบัน (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2563) การถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องจากผู้รู้ สู่ผู้อยากรู้หรือผู้สืบทอดวัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์ที่ชุมชนแสดงออกถึงการปฏิบัติตามอย่างถูกต้องมีเหตุผล และถือว่าการที่ได้ปฏิบัติไปนั้นทำให้ตนและชุมชนมีความสุขความเจริญ ปัจจุบันคนในสังคมไทยจำนวนมากมองว่าวัฒนธรรมเป็นเรื่องเก่า เป็นเรื่องโบราณ หรือเป็นของคนสมัยก่อน และทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นของเก่าไม่เข้ากับชีวิต วัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องของเขา ไม่เกี่ยวกับชีวิตของเขา

เป็นเพียงเรื่องของคนเก่าในสมัยโบราณที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันสิ่งที่สืบทอดมาในอดีตที่เรียกว่าภูมิปัญญา ก็จะถูกกลืนหายไปโดยง่ายภูมิปัญญาจึงไม่ใช่องค์ความรู้ที่ล้ำหลังหรือไม่ทันสมัยแต่กลับเป็นความรู้ความสามารถเฉพาะทางของคนไทยที่น่ายกย่องสรรเสริญและผู้สืบเนื่องก็ได้มาประยุกต์พัฒนาและปรับปรุงได้อย่างมีคุณภาพ

จังหวัดนครพนมมีความหลากหลายในกลุ่มชาติพันธุ์ 9 ชนเผ่า ได้แก่ เผ่าผู้ไท (ญไท) ไทยญ้อ ไทยแสก ไทยกะเลิง ไทยโล้ ไทยข่า ไทยลาว (ไทยอีสาน) ไทยตาด และไทยกวน นอกจากนี้ยังมี 2 เชื้อชาติ คือ จีน เวียดนาม ด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมส่งผลให้วัฒนธรรมในจังหวัดนครพนมมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจนแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ พื้นที่อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อยู่รวมกัน คือ กลุ่มชาติพันธุ์ ญ้อ เผ่าผู้ไท และ ไทยลาวส่งผลให้วัฒนธรรมดนตรีในพื้นที่มีการผสมผสานกันในพื้นที่ส่งผลให้มีอัตลักษณ์และความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมที่ชัดเจนของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์

วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นรูปแบบการแสดงทางดนตรีที่พบในพื้นที่อำเภอดาตุพนม ตามกลุ่มชาติพันธุ์ที่พบในพื้นที่ โดยมากจะพบ เป็นกลุ่มวัฒนธรรมไทยลาว ผู้ไท ไทยญ้อ ไทยกวน ที่มีรูปแบบการแสดงวัฒนธรรมที่มีดนตรีเป็นองค์ประกอบสำคัญในพื้นที่ โดยมักจะเป็นดนตรีที่แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ ความเชื่อ ความนับถือของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ทั้งนี้สามารถแบ่งแยกตามความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ประเภทเครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย ท่าประกอบการแสดง การแสดงในพิธีกรรมความเชื่อ อันเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดส่งต่อการมาหลายชั่วอายุคน

การเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมปัจจุบันส่งผลต่อการดำเนินชีวิต และรูปแบบขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของประชากรในชุมชน การสื่อสาร เทคโนโลยี ความเชื่อ ค่านิยม มีการเปลี่ยนแปลงทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของชุมชนเปลี่ยนไป เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยส่งผลโดยตรงต่อวัฒนธรรมดนตรีในชุมชนที่ไม่เป็นที่นิยมและขาดการอนุรักษ์และสืบทอด ไม่มีการส่งต่อองค์ความรู้สู่ประชากรรุ่นหลัง ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลโดยตรงกับความเชื่อและค่านิยมพื้นฐานของชุมชน การแสดงวัฒนธรรมกลายเป็นเรื่องล้าหลัง ไม่ได้รับความนิยมทำให้วัฒนธรรมเริ่มเลือนหายไปตามกาลเวลา

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดนตรี อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม ให้คงอยู่และมีการสืบทอดในระดับอุดมศึกษาสู่การพัฒนาในองค์ความรู้กลับสู่ชุมชน และผู้ที่มีความสนใจในวัฒนธรรมดนตรีสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมดนตรี อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ หลังการใช้งานชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม มีพัฒนาการของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดาตุพนม จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยและพัฒนา เรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอลำดวน จังหวัด นครพนม สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนครพนม มีขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่ อำเภอลำดวน ประกอบด้วย 12 ตำบล 136 หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น 12 แห่ง มีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจะต้องเป็นพื้นที่มีวัฒนธรรมดนตรีในพื้นที่ ได้แก่ ตำบลกุดฉิม ตำบลอุมเหมา และตำบล ลำดวน อำเภอลำดวน จังหวัดนครพนม แบ่งได้ดังนี้

กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 4 คน คือ นักวิชาการด้านวัฒนธรรมดนตรี และการออกแบบ ชุดการสอน ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกร อุตไพบูลย์ (นักวิชาการด้านวัฒนธรรมดนตรี) รองศาสตราจารย์สุจิตา เลขาวิณะ (ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบชุดการสอน) อาจารย์ ดร.ภัทรพงศ์ กุลสีดา (ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล) และอาจารย์ ดร.กำพร ประชุมวรรณ (ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี ศึกษา)

กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชนพื้นที่ตำบลกุดฉิม ตำบลอุมเหมา และตำบลลำดวน และนักดนตรี นักแสดง จำนวน 4 คน ได้แก่ นายเดือน รัตนมิตร นายพินิจ คำปอง นายสุรัชย์ คำปอง และนางจันทศิลป์ กุลภา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) จำนวน 30 คน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ ตำบลกุดฉิม ตำบลอุมเหมา และตำบลลำดวน อำเภอลำดวน จังหวัดนครพนม

กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม ชั้นปี 1 จำนวน 12 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ในบริบทพื้นที่ อำเภอลำดวน ประกอบด้วย

1. แบบสำรวจ (Basic Survey)
2. แบบสังเกต (Observation Form) เป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)
3. แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) มี 2 แบบคือ
สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form)
สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview Form)
4. ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอลำดวน จังหวัดนครพนม มีรายละเอียดของชุดการสอน ประกอบด้วย คำชี้แจง จุดประสงค์ การกำหนดกิจกรรม และเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี อำเภอลำดวน โดยเนื้อหาประกอบด้วย

4.1 นำชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอลำดวน จังหวัดนครพนม รู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเนื้อหาว่ามีความสอดคล้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์หรือไม่ รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของแบบฝึก เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.2 นำชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอลำดวน จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาชุดแบบฝึกและวัตถุประสงค์ และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC-Index of Item

Objective Congruence) และหลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ตามเกณฑ์คะแนน

4.3 สร้างแบบทดสอบก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ มีขั้นตอนการจัดทำ ดังนี้

1) ศึกษาวัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อที่จะได้สร้างแบบทดสอบก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้

2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแบบทดสอบ

3) สร้างแบบทดสอบองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรี จำนวน 10 ข้อ

4) นำแบบทดสอบวัฒนธรรมดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของแบบทดสอบ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

5) นำแบบทดสอบวัฒนธรรมดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาแบบทดสอบและวัตถุประสงค์ และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC-Index of Item Objective Congruence) และหลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ตามเกณฑ์คะแนน (กาญจนา ลินทรตันศิริกุล, 2546)

4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำแบบทดสอบก่อนการใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4.5 สร้างแบบทดสอบหลังการใช้แบบ มีขั้นตอนการจัดทำดังนี้

1) ศึกษาวัฒนธรรมดนตรีเพื่อที่จะได้สร้างแบบทดสอบก่อนการใช้ชุดแบบฝึก

2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแบบทดสอบ

3) สร้างแบบทดสอบองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรี จำนวน 10 ข้อ

4) นำแบบทดสอบวัฒนธรรมดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของแบบทดสอบ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

5) นำแบบทดสอบวัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาแบบทดสอบและวัตถุประสงค์ และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC-Index of Item Objective Congruence) และหลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ตามเกณฑ์คะแนน

4.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำแบบทดสอบก่อนการใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4.7 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ มีขั้นตอนการจัดทำดังนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแบบสอบถามความพึงพอใจ

2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ จำนวน 1 ชุด โดยแบบใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) ลักษณะของรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ทจะกำหนดคำตอบเป็น 5 ระดับ ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดถึงระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด โดยมีระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแบบสอบถามเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.8 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความพึงพอใจการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำแบบประเมินความพึงพอใจการใช้แบบฝึกการอ่านโน้ตด้วยสีไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. แผนการสอนการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

6. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

7. แบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับนักศึกษา (Questionnaire)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เกี่ยวกับ ลักษณะทางดนตรี ได้แก่ เครื่องดนตรี วงดนตรี บันไดเสียง/โหม่ง ระบบเสียง โครงสร้างเพลง และด้านบริบทที่เกี่ยวข้องกับดนตรี ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา พื้นที่อาศัยเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง พิธีกรรม ความเชื่อ อีกทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษ โดยค้นคว้าเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ จากหน่วยราชการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ อินเทอร์เน็ต และวีดิทัศน์

2. การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการวิจัยโดยวิธีการสำรวจจากแบบสำรวจ การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) แบบสังเกต (Observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ มาศึกษาประกอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำชุดการสอน ได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา องค์ความรู้เกี่ยวกับการสืบทอดวัฒนธรรมและดนตรีพื้นบ้าน แนวความคิดและทฤษฎีการสร้าง พัฒนาการการเรียนรู้ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สร้างชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

การจัดกระทำข้อมูล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูล โดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ มีวิธีการเก็บข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ขั้นตอนที่	จุดประสงค์ของการศึกษา	วิธีดำเนินการ	เครื่องมือที่ใช้	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงคราย จังหวัดนครพนม	เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา องค์ความรู้เกี่ยวกับการสืบทอดวัฒนธรรมและดนตรีพื้นบ้าน แนวความคิดและทฤษฎีการสร้างและพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในการวิจัยอำเภอดงคราย จังหวัดนครพนม	1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. เก็บข้อมูลพื้นที่ 4. สังเกต และมีส่วนร่วมวัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงคราย จังหวัดนครพนม ที่มีอยู่เดิม 5. สรุปวัฒนธรรมดนตรีอำเภอดงคราย จังหวัดนครพนม	- แบบสำรวจ - แบบสังเกต - แบบสัมภาษณ์ - แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	- กลุ่มผู้รู้ - กลุ่มผู้ปฏิบัติ - กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงคราย จังหวัดนครพนม	ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงคราย จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้	1. วางแผนในการร่างแบบพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงคราย จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ 2. จัดทำร่างชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงคราย จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ รวมทั้งแบบประเมินประสิทธิผลของระบบ (IOC) 3. การสะท้อนผลและปรับปรุงชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงคราย จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้	- แบบประเมินความเหมาะสมและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ - แบบประเมินความสอดคล้องของการเป็นารพิจารณาว่าองค์ประกอบต่าง ๆ	- กลุ่มผู้รู้ - กลุ่มทดลอง (นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม)

ขั้นตอนที่	จุดประสงค์ของการศึกษา	วิธีดำเนินการ	เครื่องมือที่ใช้	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
		4. นำชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอรำไพบุรี จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ ไปใช้งาน		
ขั้นตอนที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ การใช้ชุด การเรียนรู้ วัฒนธรรม ดนตรี อำเภอรำไพบุรี จังหวัด นครพนม: ด้วยระบบ การเรียนรู้	เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน หลังเรียน และ ความพึงพอใจการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรม ดนตรี อำเภอรำไพบุรี จังหวัดนครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้	1. ศึกษา และวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนทำแบบทดสอบก่อนเรียน และคะแนนทำแบบทดสอบหลังเรียน 2. ศึกษา และวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ความพึงพอใจ การใช้ชุดการเรียนรู้ วัฒนธรรมดนตรี อำเภอรำไพบุรี จังหวัด นครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้	- ชุดการเรียนรู้ วัฒนธรรม ดนตรี อำเภอรำไพบุรี จังหวัด นครพนม ด้วยระบบการเรียนรู้ - แบบสังเกต - แบบ สัมภาษณ์ - แบบบันทึก	- กลุ่มทดลอง (นักศึกษา สาขาวิชาดนตรี ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครพนม)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการบันทึกรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยจำแนกข้อมูลแยกออกตามประเด็นความมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้ และตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนเพียงพอเหมาะสมพร้อมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผลแล้วหรือไม่ ในกรณีที่ข้อมูลที่ได้มาไม่มีความสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจะใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) หากมีข้อมูลส่วนใดไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดการข้อมูลจากการวิจัยดังนี้

1. จำแนกหมวดหมู่ข้อมูลที่รวบรวมได้ตามประเภทข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ระยะคือ
 - 2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ผลทันทีที่รวบรวมข้อมูลภาคสนามเสร็จ เพื่อพิจารณาความเพียงพอและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้
 - 2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นแล้วเพื่อทบทวนดูความสอดคล้องและความตรงของข้อมูล เพื่อนำไปสะท้อนผลร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง

2.3 การวิเคราะห์เพื่อสรุปภาพรวม หลังจากสะท้อนผลร่วมกับผู้เกี่ยวข้องและเมื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยครบแล้วเพื่อสรุปภาพรวมของการวิจัยร่วมกับผู้เกี่ยวข้องและนำผลการวิเคราะห์สรุปเป็นรายงานการวิจัย

3. การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ และการยืนยันข้อสรุป

3.1 ใช้การตรวจสอบวิธีการสามเส้า โดยใช้แหล่งข้อมูลและใช้วิธีการที่แตกต่าง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่เก็บมาได้มีความตรง ความเที่ยงและความสมบูรณ์

3.2 การตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน ในการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปร่วมในกระบวนการผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลกับเอกสารต่าง ๆ ของทางโรงเรียนที่เก็บรวบรวมมาเช่น บันทึกการประชุม บันทึกการสอนของผู้สอน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และสังเกต พร้อมทั้งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ และบรรยายสรุปประกอบตารางผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติการหาคุณภาพเครื่องมือการหาค่าเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC

2. สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าสถิติ t-test dependent เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-test dependent

3. สถิติหาคุณภาพนวัตกรรมการหาประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกการเขียนสะกดคำพ้องรูปพ้องเสียง (E1/E2) ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533)

ผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

การศึกษาวัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สามารถสรุปวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่าวัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย 1) ลักษณะทางดนตรีวัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย วงดนตรีและเครื่องดนตรี ระบบเสียง และบทเพลง 2) บริบทที่เกี่ยวข้องกับดนตรีอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา พื้นที่ อาศัย พิธีกรรม และความเชื่อ จากศึกษาวิจัยข้อมูลพบว่า ไม่มีหลักฐานที่ระบุชัดเจนว่ามีการนำเอาวงพิณพาทย์เข้ามาบรรเลงในขบวนแห่ตั้งแต่พุทธศักราชใด แต่จากการสัมภาษณ์พบว่าวงพิณพาทย์เข้าโอกาสพระธาตุพนมถูกนำมาถวายโดยเจ้าอนุวงศ์ เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2350 ตั้งแต่นั้นเป็นต้น มาเจ้าอนุวงศ์ได้นำครูดนตรีชื่อพระยาคำป้อง และเครื่องดนตรีวงพิณพาทย์จากราชสำนักเวียงจันทน์ทั้งหมด 2 วงมาถวายพร้อมกับการบูรณะพระธาตุพนม โดยมีลักษณะเป็นวงพิณพาทย์เครื่อง 5 ประกอบด้วย ระนาดเอก ฆ้องวงใหญ่ ปี่ใน ตะโพน กลองทัด และฉิ่ง

ทั้งนี้พระยาคำป้องทำการสอนนักดนตรีวงพิณพาทย์ที่วัดพระธาตุพนม ใช้เวลาประมาณ 3 ปีจนชำนาญแล้ว พระยาคำป้องก็เดินทางกลับราชสำนักเวียงจันทน์ ในเวลาต่อมาบาทบาทของพิณพาทย์เริ่มสูญหายจากวัฒนธรรมการบรรเลงในองค์พระธาตุพนมเมื่อช่วง พ.ศ. 2530 ด้วยนักดนตรีที่ได้รับบาทบาทเป็นผู้บรรเลงบทเพลงในพิธีกรรมเกี่ยวกับองค์พระธาตุพนมจะเป็นนักดนตรีที่มาจากต้นตระกูล “คำป้อง” โดยจะมีการสืบทอดบทเพลงและการบรรเลงมาในวงศ์ตระกูล พายหลังเริ่มไม่มีการบรรเลงเนื่องจากนักดนตรีไม่เพียงพอ นักดนตรีส่วนมากสูงอายุและไม่มีผู้สืบทอดด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม

ภาพที่ 1 วงพินพาทย์ตระกูลคำป๋อง

ลักษณะบทเพลงที่พบในดนตรีวัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม บริเวณพิธีกรรม ประเพณีนมัสการพระธาตุพนม ประกอบด้วย 2 ชุดเพลง โดยแต่ละชุดเพลงจะมีรูปแบบและลักษณะของการใช้งานที่แตกต่างกันออกไปตามพิธีกรรม ได้แก่ เพลงชุดสาธุการ และ เพลงฉับ โดยจะใช้บทเพลงที่ประกอบไปด้วยชุดของโน้ต 7 ตัว ได้แก่ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที ที่มีระบบเสียงเป็นแบบ 7 เสียงเต็ม (ตามระบบเสียงตะวันตกเรียกว่า "whole tone") ประกอบไปด้วยบทเพลง สาธุการหรือเพลงซุ้มน้องนาง เพลงกระ เพลง รัว เพลงลา เพลงเข้ามา เพลงเสมอ เพลงรัว เพลงเชิด เพลงกล่อม เพลงขำนาญ เพลงกราวโน และเพลงปฐม บทเพลงดังกล่าวมักจะใช้ฆ้องวงเดินทำนองเป็นทำนองหลัก

2. พัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม

กระบวนการพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การสร้างชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม และผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม สำหรับ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนครพนม

ชุดสื่อชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม คือชุดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยการเรียนการสอนในชั้นเรียน จำนวน 10 ชั่วโมง มีการแบ่งการสอนออกเป็น 2 ช่วง ลำดับตามความสำคัญของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม และเกิดทักษะการบรรเลงบทเพลง เพื่อให้การสอนมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับบทฝึกในช่วงที่ทำการเรียนการสอนและระยะเวลาที่จำกัด โดยแบ่งการเรียนรู้ ออกเป็น 2 รูปแบบได้แก่ ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ รวมทั้งหมด 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ช่วงการเรียนรู้ ช่วงที่ 2 ช่วงการฝึกปฏิบัติ และช่วงที่ 3 ช่วงของการนำเสนอ ดังนี้

ช่วงที่ 1 ชั่วโมงที่ 1-2 เน้นไปทางทฤษฎี ประเด็น องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรี ที่พบใน อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม ได้แก่ ประเพณีนมัสการพระธาตุพนม วงพินพาทย์หามแห่ กิจกรรมภายในงานเทศกาลนมัสการพระธาตุพนม โอกาสในการนำวงปี่พาทย์ไปใช้ อุปกรณ์ประกอบการสอน PowerPoint/แบบทดสอบก่อน หลังเรียน ใบงาน และเอกสารประกอบการสอน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีความเข้าใจองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรี อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี บทเรียนนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้และเข้าใจใน ประเพณีนมัสการพระธาตุพนม วงพินพาทย์หามแห่ กิจกรรมภายในงานเทศกาลนมัสการพระธาตุพนม โอกาสในการนำวงปี่พาทย์ไปใช้ เพื่อต่อยอดในเรียนรู้และฝึกการปฏิบัติในขั้นตอนต่อไป

ภาพที่ 2 บรรยากาศการเรียนภาคทฤษฎี

ช่วงที่ 2 ประกอบด้วยชั่วโมงที่ 3-10 เน้นความเข้าใจในการปฏิบัติเครื่องดนตรี บทเพลงในพิธีกรรมของประเพณีมัสการพระธาตุพนม ในลักษณะวงพิณพาทย์หามแห่ โดยในการฝึกจะแบ่งผู้เรียน ออกเป็น 2 ช่วงของการเรียน โดยใช้เพลงกลม เป็นเพลงสำหรับฝึก และเรียนรู้การบรรเลงบทเพลงในรูปแบบวงพิณพาทย์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้เรียนมีความเข้าใจในด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรี บทเพลงในพิธีกรรมของประเพณีมัสการพระธาตุพนม ในลักษณะวงพิณพาทย์หามแห่ ในบทเพลง “เพลงกลม” ในช่วงที่สอง จะแบ่งการเรียนและฝึกซ้อมออกเป็น 4 ครั้ง โดยใช้เวลา 2 ชั่วโมงต่อ 1 ครั้งเพื่อให้เกิดทักษะ และไม่เกิดภาวะความเครียดอันเนื่องมาจากการฝึกซ้อมที่ใช้เวลานาน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและมีความต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 3 บรรยากาศการเรียนปฏิบัติ

ช่วงที่ 3 ช่วงวัดและประเมินผล โดยในช่วงนี้ผู้เรียนจะต้องออกบรรเลงในงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมภายในงานมัสการพระธาตุพนม ในโอกาสต่าง ๆ โดยใช้วงพิณพาทย์ ในการบรรเลง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถบรรเลงดนตรีในกิจกรรม และงานพิธีการพระธาตุพนม ได้จริง ทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมดนตรี และเป็นการแพร่กระจายวัฒนธรรม อันเกิดจากการเรียนรู้สู่สายตา ประชาชนที่เข้ามาในเขตพื้นที่วัดพระธาตุพนม สู่การอนุรักษ์ทางองค์ความรู้ เพื่อความคงอยู่ของวัฒนธรรมสืบไป

ภาพที่ 4 ภาพการบรรเลงในพื้นที่พระธาตุพนม

ทั้งนี้ประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนครพนม E_1/E_2 จำนวน 12 คน การทดสอบระหว่างเรียน (E_1) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.42 และการทดสอบหลังเรียนเรียน (E_2) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.16 จึงสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนครพนม E_1/E_2 มีประสิทธิภาพ 80.42/89.16 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80

3. ผลสัมฤทธิ์ หลังการใช้งานชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

จากการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ หลังการใช้งานชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน ก่อนมีการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีความสามารถในการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีมีคะแนน ค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 58.83 เปอร์เซนต์ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน อยู่ที่ 0.79 แสดงว่าความสามารถของ กลุ่มทดลองอยู่ที่ระดับพอใช้ และ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน หลังค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 89.16 เปอร์เซนต์ มีค่า เบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน อยู่ที่ 0.67 แสดงว่าความสามารถของกลุ่มทดลองอยู่ที่ระดับดีมาก

คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม สูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น มีระดับนัยทางสถิติที่ .05

4. ความพึงพอใจการใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครพนม ต่อการใช้งานชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สามารถวิเคราะห์ สรุปผลได้ว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดอันดับแรก คือ ข้อที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมาคือ ข้อที่ 4 เนื้อหามีความชัดเจนเข้าใจง่าย และ ข้อที่ 5 เนื้อหาเป็นเรื่องที่น่าสนใจในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.54$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ข้อที่ 9 ชุดการเรียนรู้ วัฒนธรรมดนตรี อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือ ข้อที่ 3 เนื้อหามีความยากง่าย เหมาะสมกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.46$) และ ข้อที่ 8 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.40$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก และ ข้อที่ 7 ใบความรู้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เนื้อหา ครบคลุม ($\bar{X} = 3.54$) รองลงมาคือ ข้อที่ 2 ผู้สอนชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม

($\bar{X} = 3.51$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 6 นักเรียนสนุกและมีความสุขที่ได้เรียนและทำกิจกรรม ($\bar{X} = 3.40$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดุพวน จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย 1) ลักษณะทางดนตรีวัฒนธรรม ดนตรี อำเภอดุพวน จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย วงดนตรีและเครื่องดนตรี ระบบเสียง และบทเพลง 2) บริบทที่เกี่ยวข้องกับดนตรีอำเภอดุพวน จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา พื้นที่ อาศัย พิธีกรรม และความเชื่อ โดยเจ้าอนุรุธ เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2350 ตั้งแต่นั้นเป็น ต้นมาเจ้าอนุวงศ์ได้นำครูดนตรีชื่อพระยาคำปอง และเครื่องดนตรีวงพิณพาทย์จากราชสำนักเวียงจันทน์ ทั้งหมด 2 วงมาถวายพร้อมกับการบูรณะพระธาตุพนม โดยมีลักษณะเป็นวงพิณพาทย์เครื่อง 5 ประกอบด้วย ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ ปี่ใน ตะโพน กลองทัด และฉิ่ง งานวิจัยเรื่องการศึกษาความเชื่อ พิธีกรรม และรูปแบบการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครูในตำบลบริก อำเภอกู่ใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมครุหมอโนราและโนราลงครูปราภ 2 ลักษณะ คือ 1) ความเชื่อโดยทั่วไป ได้แก่ ความเชื่อเรื่องการสืบทอดเชื้อสายโนรา ความเชื่อเรื่องการครอบเทริดหรือผูก ผ้าใหญ่ คือ พิธีกรรมการเข้าสู่การเป็นโนราโดยสมบูรณ์ ความเชื่อเรื่องการผูกผ้าปล่อย คือ พิธีกรรมการตัด ขาดจากการเป็นโนรา ความเชื่อเรื่องการรำสวดเครื่องสวดกำไล คือ พิธีกรรมการฝากตัวเป็นลูกศิษย์ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องการรักษาอาการเจ็บป่วย ความเชื่อเรื่องร่างทรง ที่ใช้ ร่างทรงเพื่อติดต่อกันระหว่างคนทั่วไปกับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และความเชื่อเรื่องการแก้บนที่จัดทำขึ้น เมื่อได้สิ่งที่พึงประสงค์จากโนรา

กระบวนการพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดุพวน จังหวัดนครพนม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การสร้างชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดุพวน จังหวัดนครพนม และผลการวิเคราะห์ ค่าประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดุพวน จังหวัดนครพนม สำหรับนักศึกษาสาขาวิชา ดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนครพนม โดย กระบวนการพัฒนาชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี มีประสิทธิภาพ 80.42/89.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 สอดคล้องกับงานวิจัยของกำพร ประชุมวรรณ และคณะ (2567) ในประเด็นใจความสำคัญนำไปสู่การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทักษะ ผสมกับ 3 แนวคิดในการสร้างระบบการเรียนรู้ คือ ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Hybrid Education) การเรียนปฏิบัติขับร้อง (Voice Music Practice) และกระบวนการเสริมแรงในระบบการเรียนรู้ (Reinforcement Positive in the Learning System) หลังจากนั้นนำมาพัฒนาเป็นระบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีด้วยระบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน แบ่งตามระบบการทำงานเป็น 5 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 สร้างข้อตกลง ระยะที่ 2 พักตัว/อบรม ระยะที่ 3 ดำเนินระบบ ระยะที่ 4 เสริมแรง และระยะที่ 5 วัดและประเมินผล

หลังการใช้งานชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี อำเภอดุพวน จังหวัดนครพนม สรุปผลการ วิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน มีคะแนนก่อนเรียน มีการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้วัฒนธรรม ดนตรี อำเภอดุพวน จังหวัดนครพนม มีความสามารถในการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีมีคะแนนค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 58.83 เปอร์เซ็นต์ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน อยู่ที่ 0.79 แสดงว่าความสามารถของกลุ่ม ทดลองอยู่ที่ระดับพอใช้ และ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน คะแนนหลังเรียน ค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 89.16 เปอร์เซ็นต์ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน อยู่ที่ 0.67 แสดงว่าความสามารถของกลุ่มทดลองอยู่ที่ระดับ ดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของประทีป คงเจริญ, (2565) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด

กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแนวคิดความผูกพันต่อโรงเรียนของครอบครัวและชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่าพัฒนาการของนักเรียนด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่เกิดขึ้นส่งผลให้นักเรียนได้สร้างนวัตกรรมขึ้นร้อยละ 90 เป็นนวัตกรรมประเภทผลิตภัณฑ์ (Product) และร้อยละ 10 เป็นนวัตกรรมประเภทกระบวนการ (Process) นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.27, S.D. = 0.16)

ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ต่อการใช้งานชุดการเรียนรู้วัฒนธรรมดนตรี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) สอดคล้องกับงานวิจัยของพิริยาภรณ์ เลขธรร (2562) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งถ้าพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบรรเลงอย่างมีการดนตรีมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สูงสุด และนิสิตมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดคาร์ล ออร์ฟเพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้ใช้งานเครื่องมือมีความจำเป็นต้องชี้แจงให้นักเรียนฟังอย่างชัดเจน พร้อมทั้งใช้หลักจิตวิทยากับนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความสำคัญของการถ่ายทอดวัฒนธรรม และใช้การเสริมแรงทางบวกเมื่อนักเรียนทำถูกต้อง
2. ผู้ใช้งานเครื่องมือต้องกระตุ้นผู้เรียนในมิติการฝึกซ้อมเนื่องจากบทเพลงที่ใช้ในบทฝึกเป็นบทเพลงที่มีความจำเพาะทำให้ผู้เรียนอาจเกิดความไม่เข้าใจในการฝึกบรรเลง
3. ในการทำชุดฝึกแต่ละชุด ครูควรตรวจทานให้ดี ถ้าผู้เรียนที่คนใดยังไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้ใช้งานให้คำแนะนำแบบรายบุคคล และให้นักเรียนลองทำชุดฝึกอีกรอบก่อนที่จะไปทำชุดฝึกชุดต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรพัฒนาชุดแบบฝึกให้มีความน่าสนใจและหลากหลายเพื่อใช้กับระดับชั้นอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม
2. ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายเพื่อให้องค์ความรู้สามารถถูกแพร่กระจายออกไปได้ในหลายกลุ่มผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ลิ้นหัตถ์ศิริกุล. (2546). *การรวบรวมข้อมูลการวิจัย*. ประมวลสาระชุดวิชา
วิทยานิพนธ์ 2. นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กำพร ประชุมวรรณ, พงษ์พิทยา สัพโส และพรพรรณ แก่นอำพรพันธ์. (2567).

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีด้วยระบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 15(2) (กรกฎาคม-ธันวาคม), 29-43.

เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2563). การสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(2), 133-145.

ประทีป คงเจริญ. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ร่วมกับแนวคิดความผูกพันต่อโรงเรียนของครอบครัวและชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). *เทคโนโลยีการออกแบบและพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ปิริยาภรณ์ เลขธรราก. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร)